

Τονισμός... για να τονίζουμε ό,τι και όπου πρέπει

Ο **τόνος** σημειώνεται πάνω στο **φωνήεν** (α, ι, υ, ε, ο, η, ω) της συλλαβής που προφέρεται **πιο δυνατά**.

- ⊙ Οι λέξεις που είναι γραμμένες ολόκληρες με **κεφαλαία γράμματα** δεν τονίζονται:
ΤΟ ΜΗΧΑΝΗΜΑ ΔΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ.
- ⊙ Σε μία λέξη μπορεί να τονιστεί **μόνο μία από τις τρεις τελευταίες συλλαβές**:
ελληνικός, πληροφορία, εξετάζουμε
- ⊙ Στους συνδυασμούς **αι, ει, οι, αυ, ευ, ου** ο **τόνος μπαίνει στο δεύτερο φωνήεν**:
αποπαίρνω, είμαι, αθροίζω, αύριο, εύκολο, ούζο

 Ένδειξη ότι τα δύο φωνήεντα προφέρονται χωριστά είναι:

- η θέση του τόνου στο πρώτο φωνήεν: Κάιρο, ρολόι, νεράιδα, Μάιος, άυπνος
- η παρουσία των διαλυτικών (") στο δεύτερο φωνήεν: αϊτός, γαϊδουράκι, θεϊκός, κοροϊδεύω

- ⊙ Οι **μονοσύλλαβες λέξεις** δεν τονίζονται:
για, με, πες, λες, τον, την, το, ο, η, ποιος

 Παίρνουν τόνο:

- ο διαζευκτικός/ διαχωριστικός σύνδεσμος «ή»:
Θα φύγεις ή θα μείνεις;
- τα ερωτηματικά «πού» και «πώς» και στις ευθείες και στις πλάγιες ερωτήσεις:
Πού θα μείνεις; – Πες μου πού θα μείνεις.
Πώς λέγεστε; – Θα ήθελα να μάθω πώς λέγεστε.
- οι εκφράσεις «πώς και πώς», «πού και πού»:
Περίμενα αυτή τη συνάντηση πώς και πώς!
Πού και πού τον πετυχαίνω στον δρόμο.
- οι λέξεις που παρουσιάζονται ως μονοσύλλαβες, χωρίς στην πραγματικότητα να είναι μονοσύλλαβες, απλώς εμφανίζονται έτσι ύστερα από διάφορα πάθη των φωνηέντων:
 - ✓ **είν'** εκεί [= **είναι** εκεί]
Χάνεται το τελευταίο φωνήεν ή ο συνδυασμός φωνηέντων μιας λέξης μπροστά από το φωνήεν ή τον συνδυασμό φωνηέντων της επόμενης λέξης.
 - ✓ **φέρ'** το [= **φέρει** το]
Χάνεται το τελευταίο φωνήεν ή ο συνδυασμός φωνηέντων μιας λέξης μπροστά από το σύμφωνο της επόμενης λέξης.

 Οι αδύνατοι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας (**μου, με, μας, σου, σε, σας, τον, το, του, την, της, τους, τες** κ.λπ.) έχουν ιδιαίτερη συμπεριφορά ως προς τον τόνο.

- Άλλοτε εμφανίζονται **άτονες**:
 - ✓ σύμφωνα με τον κανόνα που ισχύει για τις μονοσύλλαβες λέξεις:
Μίλα μου. — Πάρε με τηλέφωνο.
 - ✓ μετά από λέξεις που έχουν τον κανονικό τους τόνο στην 3η συλλαβή από το τέλος και αναπτύσσουν έναν δεύτερο τόνο στην πρώτη συλλαβή από το τέλος χάριν φωνητικής αρμονίας:
Ο πρόεδρος μας. — Άφησέ το.

- Άλλοτε εμφανίζονται **τονισμένες**:

✓ Όταν έχουμε δύο τέτοιες λέξεις (προσωπικές αντωνυμίες) και μπροστά από αυτές μια Προστακτική με τόνο στη 2η συλλαβή από το τέλος, τότε η πρώτη από τις δύο αντωνυμίες παίρνει τόνο:

Στείλτε μού το. — Διαβάστε τούς το.

μου σου του της μας σας τους	δικός, -ή, -ό δικοί, -ές, -ά	μου/σου/του/της μας, σας, τους	πάντα χωρίς τόνο
	σε/ για/ από	εμένα/ εσένα / αυτόν, -ή, -ό εμάς/ εσάς/ αυτούς, -ές, -ά	με ή χωρίς τόνο ανάλογα με τον τόνο της προηγούμενης λέξης

Η γραμματέας/ αρχηγός **μας** [= η δική μας] ανακοίνωσε το νέο πρόγραμμα.

Ο δάσκαλός **τους** [= ο δικός τους] φώναξε αγριεμένος «ησυχία!».

αλλά

Η γραμματέας/ αρχηγός **μάς** [= σ' εμάς] ανακοίνωσε το νέο πρόγραμμα.

Ο δάσκαλος **τους** [= σ' αυτούς] φώναξε αγριεμένος «ησυχία!».

Ορισμένες φορές συγκεκριμένοι τύποι του οριστικού άρθρου (**του, της, τους**) παίρνουν τόνο, ώστε να μην μπερδεύονται με τους αντίστοιχους τύπους της κτητικής και της προσωπικής αντωνυμίας και να διευκολύνεται η ανάγνωση και η κατανόηση:

Αρκετοί οδηγοί συνηθίζουν να προειδοποιούν με τα μεγάλα φώτα τούς απέναντι οδηγούς.

[= **τους** οδηγούς, όχι τα φώτα **τους**]

Πάρε **τούς** μαρκαδόρους.

άρθρο:

τους μαρκαδόρους

≠

Πάρε **τους** μαρκαδόρους.

προσωπική αντωνυμία:

πάρε **στα παιδιά** μαρκαδόρους

Οι λέξεις «**μία/ μια**», «**δύο/ δυο**» ανάλογα με τον τρόπο προφοράς των φωνηέντων τους άλλοτε τονίζονται και άλλοτε όχι:

- Συχνά δεν υπάρχει νοηματική διαφορά μεταξύ τονισμένης και άτοννης λέξης:

Μία/ Μια φορά κι έναν καιρό

Δύο/ Δυο ώρες τον περίμενα!

- Ενίοτε υπάρχει διαφορά ύφους μεταξύ της τονισμένης και της άτοννης λέξης:

Δυο δυο στην μπανιέρα δυο δυο. (τραγούδι)

Δύο δύο, παιδιά, όχι όλοι μαζί! (έμφαση)

- Συχνά η επιλογή του ενός από τους δύο τύπους είναι θέμα συνήθους έκφρασης:

Μία ζάχαρη μία καφέ!

Λέμε και γράφουμε: **μια(ς)** και, **μια** που, **μια** χαρά, **μια** για πάντα, **μια** και καλή:

Μιας και ήρθες, κάτσε να φάμε.

Μια που πληρωθήκαμε, δεν πάμε να φάμε έξω;

Μια χαρά και δυο τρομάρες!

Κατάλαβέ το μια για πάντα!